

Många lärosäten omorganiserar sitt högskolepedagogiska utvecklingsarbete

Relativt många lärosäten uppger att deras högskolepedagogiska utvecklingsarbete huvudsakligen är centralt organiserat. Det är vanligt att ha en centralt placerad enhet med en eller flera anställda personer med uppdrag att erbjuda högskolepedagogisk utbildning, konsultation, stöd och att driva utvecklingsprojekt. Ett flertal lärosäten nämner att de inom de senaste åren har ändrat organiseringen av, och/eller uppdraget för sitt högskolepedagogiska arbete. De anställda i den högskolepedagogiska utvecklingsverksamheten är ofta pedagogiska utvecklare och undervisande personal, och lektorer är relativt vanligt förekommande. Ett antal lärosäten beskriver att de utöver personalresurserna använder sig av pedagogisk infrastruktur, i form av lärsalar och lärplattformar, för att driva utvecklingsarbetet. Svårlosta frågor för området organisation är bland annat kontakten mellan ledning, högskolepedagogisk enhet och kärnverksamhet samt stabilitet och kontinuitet i organisationen.

Sammanställningen

Relativt många lärosäten har centraliserat sitt högskolepedagogiska utvecklingsarbete

Knappt hälften av lärosätena beskriver en huvudsakligen centraliserad, lärosätsgemensam verksamhet för högskolepedagogiskt utvecklingsarbete. Det är därmed den vanligaste av tre typer av organisering som beskrivs i svaren. Med centraliserad verksamhet menar vi exempelvis att en enhet eller motsvarande har i uppdrag att driva och koordinera lärosätets högskolepedagogiska utvecklingsarbete samt ge stöd till undervisande personal i högskolepedagogiska frågor. Vissa av de centralt organiserade enheterna har en styrgrupp eller rådgivande grupp med representanter från olika delar av lärosätet. Ett exempel är Högskolepedagogiskt centrum (HPC) vid Högskolan i Halmstad, som är placerat direkt under rektor med en styrgrupp bestående av funktionsansvarig för HPC, prorektor, forsknings- och utbildningsnämndens ordförande samt en av fyra akademichefer.

Vissa lärosäten bifogar uppdraget till sin högskolepedagogiska enhet och uppdragen liknar varandra. Ett exempel är Enheten för universitetspedagogik vid Uppsala universitet som har i uppdrag att erbjuda pedagogisk utbildning för undervisande personal, ge konsultativt stöd och genomföra egna utvecklingsprojekt.

Ett tiotal lärosäten, dvs. de flesta av dem som har en centraliserad högskolepedagogisk verksamhet, beskriver att deras högskolepedagogiska enhet har etablerats de senaste fem åren. Ungefär hälften av dessa lärosäten nämner att enheten fått ny organisering eller nytt uppdrag det senaste året, och i ett par fall har detta skett efter en utvärdering och revidering av verksamheten. Även flera lärosäten som idag inte har en lärosätessammansatt högskolepedagogisk verksamhet skriver att de i närtid planerar att utveckla en sådan. Vissa nämner att det finns förslag eller beslut om att inrätta en central organisering.

Centraliserade högskolepedagogiska verksamheter förekommer på både universitet, högskolor och övriga enskilda utbildningsanordnare. Det verkar dock vara mer vanligt förekommande på stora lärosäten än på små. Ingen konstnärlig högskola beskriver en huvudsakligen centraliserad högskolepedagogisk verksamhet.

Lärosätena med centrala högskolepedagogiska enheter beskriver samarbeten och länkar mellan enheten och andra delar av lärosätets organisation. Flera skriver att enheten samarbetar med delar av lärosätets centrala verksamhetsstöd, exempelvis kring stöd för e-lärande. Flera lärosäten framhåller även institutionernas ansvar för det högskolepedagogiska utvecklingsarbetet, men fokuserar sin beskrivning på den centraliserade verksamheten. Andra lärosäten beskriver att deras centralt placerade högskolepedagogiska enhet har knutit till sig personer i kärnverksamheten som är anställda vid en institution eller motsvarande. Ett exempel är Enheten för utbildningsutveckling vid Blekinge tekniska högskola, som utöver pedagogiskt utvecklingsarbete ansvarar för högskolans systematiska kvalitetsarbete. Knutna till enheten finns utbildningsutvecklare, som högskolan beskriver som ”länk mellan enheten och kärnverksamheten” och som huvudsakligen framför önskemål från lärare till enheten och fungerar som referenspersoner i lärosätessövergripande utvecklingsarbete.

Ovanligt att ha decentraliserad högskolepedagogisk verksamhet

Näst vanligast är beskrivningar av en verksamhet som både är centraliserad och decentraliserad på lärosätet. Sådana beskrivningar gav en knapp femtedel av lärosätena. Dessa lärosäten nämner hur det decentraliserade arbetet bedrivs i relation till det centraliserade arbetet och beskriver båda delarna mer utförligt. Ett exempel är Chalmers tekniska högskola som skriver att ansvaret för stöd och utveckling av

högskolepedagogik på central nivå delas mellan en ledningsgrupp, verksamhetsstödet och en institution som ”har ett lärosätesövergripande uppdrag som pedagogiskt nav och drivkraft”. På decentraliserad nivå finns på vart och ett av Chalmers tekniska högskolas utbildningsområden pedagogiska utvecklingsledare. De ansvarar för både utvecklingen inom sitt eget utbildningsområde och har varsitt lärosätesövergripande uppdrag inom högskolepedagogisk utveckling. Verksamheterna på de olika nivåerna samarbetar med varandra.

De flesta lärosäten med en helt eller delvis centraliserad HPU-verksamhet beskriver inte i detalj var i organisationen den lärosätessammansatta verksamheten är placerad. Av de som gör det, skriver några att den är placerad vid en institution eller akademi. Ungefär lika många beskriver en placering inom lärosätets verksamhetsstöd (i linjeorganisationen) eller under biblioteket. Några skriver att enheten är placerad direkt under antingen rektor, prorektor eller vicerektor.

Ett fåtal lärosäten beskriver ett huvudsakligen decentraliserat arbete med högskolepedagogisk utveckling. Ett av dem är Stiftelsen Högskolan i Jönköping, där utvecklingsverksamheten är förlagd till respektive fackhögskola. Vissa av dem har anställda pedagogiska utvecklare. Utöver det beskrivs ingen centralt placerad högskolepedagogisk enhet på lärosätet. En av fackhögskolorna har dock i uppdrag att tillhandahålla högskolepedagogiska kurser till hela lärosätet.

En dryg femtedel av alla lärosäten som besvarat frågan har inte tydligt beskrivit hur det högskolepedagogiska utvecklingsarbetet är organiserat på lärosätet.

Pedagogiska utvecklare och lektorer vanligaste personalen inom högskolepedagogiskt utvecklingsarbete

Knappt två tredjedelar av de lärosäten som besvarat vår fråga beskriver sina personalresurser till den högskolepedagogiska verksamheten. Av dessa uppger inte alla antalet anställda och antalen varierar, vilket gör det svårt att generalisera om storleken på dessa resurser. De två vanligaste personalkategorierna inom den högskolepedagogiska verksamheten är pedagogiska utvecklare och lektorer. De nämns av åtta lärosäten och vissa lärosäten skriver att de har båda personalkategorierna. Det är vanligare att de pedagogiska utvecklarna arbetar heltid med högskolepedagogisk utveckling än lektorerna.

Tre lärosäten har en eller flera professorer som är anställda vid, eller anknutna till den högskolepedagogiska enheten. Två lärosäten nämner att lärare är anställda i verksamheten. Ett lärosäte skriver att de har adjunkter som arbetar med högskolepedagogisk utveckling. Fyra lärosäten nämner att det finns anställda IKT-pedagoger och/eller

mediepedagoger och på några ställen är de anställda vid samma enhet som de pedagogiska utvecklarna. Ett par lärosäten nämner även supporttekniker och systemförvaltare som arbetar med stöd för digitalt lärande. Ett tiotal lärosäten nämner att det finns undervisande personal som huvudsakligen har andra uppdrag men är anknutna till det högskolepedagogiska utvecklingsarbetet, och bland dem nämns lärare, docenter och doktorander. Tre av dessa lärosäten skriver att lärarna främst anlitas för att undervisa på högskolepedagogiska kurser.

De allra flesta lärosäten beskriver inte vem som är verksamhetsledare eller motsvarande för det högskolepedagogiska utvecklingsarbetet. De som nämner att de har en verksamhetsledare är framför allt större lärosäten, men det förekommer även på några mindre. Två lärosäten skriver att de har en verksamhetsledare som är docent, varav en är docent i pedagogik med inriktning mot högskolepedagogik. Ett annat lärosäte skriver att verksamhetsledaren har vetenskaplig kompetens inom högskolepedagogik. Ytterligare ett par lärosäten nämner att den högskolepedagogiska verksamheten leds av en lektor. Det förekommer både verksamhetsledare som arbetar heltid med högskolepedagogisk utveckling och de som är anställda på deltid kombinerat med annat uppdrag.

Flera lärosäten använder pedagogisk infrastruktur

För att bedriva ett högskolepedagogiskt utvecklingsarbete kan lärosätena utöver personalresurser använda en pedagogisk infrastruktur, exempelvis lärsalar eller lärplattformar där lärare och studenter kan pröva nya pedagogiska metoder. En dryg femtedel av de svarande lärosätena beskriver att de har någon typ av digital eller fysisk infrastruktur som stödjer högskolepedagogisk utveckling. Ett exempel är s.k. *Active learning classroom*-salar, som nämns av ett fåtal lärosäten och som beskrivs som en lärmiljö som lämpar sig för aktivt deltagande och kollaborativt lärande. Umeå universitet skriver att de använt sig av ”interaktiva och kreativa miljöer” på ett strategiskt sätt i undervisningen sedan flera år tillbaka. Stiftelsen Högskolan i Jönköping skriver att de sedan ett par år tillbaka har särskilda experimentella lärmiljöer anpassade efter professionsutbildningar. För studenter på vårdutbildningarna finns ett kliniskt träningscenter, och för lärarutbildningen nämns ett digitalt undervisningslaboratorium där både studenter och lärare kan pröva och utveckla digitala undervisningsmetoder.

Några lärosäten nämner att de nyligen infört en gemensam digital lärplattform vilket ger möjlighet till utveckling av den digitala lärmiljön. På vissa håll förvaltas lärplattformen av samma personal som arbetar med högskolepedagogisk utveckling. Flera nämner även att lärosätet nyligen har fattat beslut om att införa nya, eller utveckla befintliga, lärmiljöer med fokus på pedagogisk utveckling.

Flera av de lärosäten som inte beskriver sin pedagogiska infrastruktur framhåller ändå vikten av goda lärmiljöer, såväl fysiska som virtuella, och att de erbjuder lärare kompetensutvecklingstid för att utveckla sina kurser med digitala verktyg.

Svårlösta frågor

UKÄ har i kartläggningen, i utåtriktade aktiviteter och i samtal med lärosätena uppfattat följande svårlösta frågor som kan påverka arbetet och resultaten inom det högskolepedagogiska utvecklingsarbetets organisering:

- **Placering i organisationen med koppling till både ledning och kärnverksamhet.** Flera lärosäten lyfter vikten av att organisera det högskolepedagogiska utvecklingsarbetet med närhet till, och förankring hos, både lärosätets ledning och kärnverksamheten (dvs. den del av verksamheten som huvudsakligen arbetar med utbildning och forskning, t.ex. fakulteter). Enligt samtalen är det viktigt att enheten får ett tydligt uppdrag från ledningen och mandat att driva pedagogisk utveckling som en strategisk fråga. I samtalen lyfts även att en organisatorisk placering nära lärosätets ledning ger tyngd till arbetet. Samtidigt behöver enheten nå ut till kärnverksamheten för att fånga upp och åtgärda deras behov, och för att stimulera det utvecklingsarbete som sker i kärnverksamheten. Ett lärosäte har lyft i svaret på vår fråga att deras erfarenhet är att ju mer systematiskt deras enhet arbetar i organisationen, desto större blir behovet från institutionerna. Hur kan lärosätena skapa en växelverkan mellan de olika nivåerna i organisationen för att uppnå systematik?
- **Stabilitet och kontinuitet i organisationen.** Flera lärosäten har i samtal betonat att en stabil organisation som får möjlighet att arbeta kontinuerligt är en förutsättning för ett framgångsrikt högskolepedagogiskt utvecklingsarbete. Samtidigt menar flera lärosätesrepresentanter i sina inspel till UKÄ att högskolepedagogisk verksamhet ”lider av ständiga omflyttningar” vilket skapar en sårbarhet och vi har sett i vår kartläggning att ett flertal enheter har omorganiserats de senaste åren. Ofta beror omorganiseringen på förändrad finansiering eller strategisk inriktning på verksamheten från lärosätesledningens håll. Hur kan lärosätena skapa goda förutsättningar för studenters lärande genom stabilitet och långsiktighet i organiseringen av sitt högskolepedagogiska utvecklingsarbete?
- **Möjlighet till kompetensutveckling för pedagogiska utvecklare och annan personal anställd för att arbeta med pedagogisk utveckling.** Många lärosäten nämner betydelsen av

lärares kompetensutvecklingstid för att främja pedagogisk utveckling, men få nämner kompetensutveckling för den personal som huvudsakligen arbetar med pedagogisk utveckling. Framför allt nämns inte kompetensutveckling för TA-personal, en personalkategori som utför en stor del av lärosätenas pedagogiska utvecklingsarbete. Deras kompetensutveckling har betydelse både för kvaliteten i det pedagogiska utvecklingsarbetet generellt och för forskningsanknytningen specifikt. Hur kan lärosätena organisera sitt pedagogiska utvecklingsarbete för att främja den pedagogiska utvecklingspersonalens kompetensutveckling?

- **Forskningsanknytning av den högskolepedagogiska verksamheten.** Kopplat till ovanstående fråga finns en annan svårlöst fråga om hur lärosätena bäst organiserar sitt pedagogiska utvecklingsarbete för att säkerställa att verksamheten är baserad på aktuell forskning. Vissa lärosäten har förlagt den pedagogiska utvecklingsverksamheten till en institution med forskande personal, andra har knutit till sig referenspersoner som bidrar med forskningsanknytning. Pedagogiska utvecklare, som ofta möter och stödjer lärare i det praktiska utvecklingsarbetet, har sällan möjlighet att själva söka forskningsmedel. De lyfter i samtal att det vore önskvärt för dem att kunna bedriva forskning inom den egna verksamheten för att stärka forskningsanknytningen. Problemet är att de inte har avsatt tid för det. Hur kan lärosätena säkerställa forskningsanknytningen i det organiserade högskolepedagogiska utvecklingsarbetet?